

حزب دەبی توانای شکلیدانی پراتیکی کۆمهلایهتی ئالوگۆر بەخش نیشانبەدات و ببیتە رەمزو ئالای مەسەلە و خواستە قوڵ و گرنگەکانی ئیستای کۆمەلگا

گفتوگۆی بلاوکرادی کۆمۆنیست (بلاوکرادی فارسی زمانی حزبی کۆمۆنیستی کریکاری ئییران-)

حیکمەتیست (لەگەڵ ریبوار ئەحمەد

کۆمۆنیست / ھاوری ریبوار ئەحمەد لەگەڵ گەرمترین پیرۆزبایی بە بۆنەی بەریاکردنی سەرکەوتوانی کۆنگرەیی حیزبەو، ئەم کۆنگرەییە چ جەھەتگیری و پەسەندکراییکی خستە دەستورەو بۆ گۆڕینی حیزبی کۆمۆنیستی کریکاری عێراق بە حیزبیکی سیاسی جەماوەری گەورە و ئەلەرناتیوی رزگاری بەخشی کۆمەلگای عێراق؟ بەلکو سەرختی پەسەندکرادی کۆنگرە بە کورنی بۆ خوێنەرانی تینوی کۆمۆنیست روون بکەیتەو؟

ریبوار ئەحمەد / لە راستیدا خودی کۆنگرە بە گشتی لە جەھتی ئالوگۆریدانی حیزب بەرەو حیزبیکی سیاسی جەماوەری گەورە ئازادیبەخشی کۆمەلگا بەریاکرا. مەبەستم ئەوێە جیاواز لەوێ وەکو بەشیک لە ژبانی رۆژینی حیزبی بەریوچوو، زەرەورەتیکی سیاسی تاییبەتی بەستنی ئەم کۆنگرەییە ئەوێبوو کە دواي ئالوگۆرەکانی ماوێ دووسالی رابردوی عێراق و بەم پێشەش پیکهاتنی ئالوگۆری گەورە بە سەر خودی حیزب و جیگاوریگای سیاسی و کۆمەلایهتی حیزبدا، ئیتر بەگەرەمی مەسەلە کۆنگرە بۆ وەلامدانەو بەم وەزعیەتەو مەسەلەو ئەبەردە تازەکانی بەردەم کۆمۆنیزم ھاتە دەستورەو. ھەر بەم پێیە تەواوی باسو و برگەکانی کۆنگرە پەییوەندیان بەم جەھەتگیریەو ھەبوو.

لە راپۆرتیکی سیاسیدا کە سەبارەت بە رەوتی ئالوگۆرە سیاسیەکانی ئەم دوو سالەو جیگاوریگای بزوتنەوێەو ھیزە سیاسەکان بوو لەوانە کۆمۆنیزمی کریکاری و حیزبی کۆمۆنیستی کریکاری، لەم روانگەییەو دەوری حیزب لە دوو سالی رابردودا ھەلسەنگیندراو خالە بەھیزو لاوازەکانی لیکدراپەو. کە تاییدا سەرباری نراندنی ھەلسورانی فراوان و گەورە حیزب لە دوو سالەدا، تەئکید لەسەر ئەو مەسەلە سەرەکیە کرا کە حیزب دەبی لە موقعی فشارھینان لەسەر ھیزەکانی دیکەو تەرح کردنی بەدیلی خۆی واوتر بروت، دەبی بە وینەیی حیزبیکی سیاسی جەماوەری و کاریگەر پێ بنیتە مەرکەزی کیشە لەسەر دەسلەت و نەخشاندنی ئایندە کۆمەلگا. وەلام دانەو بەم مەسەلەییە ئەتوانم بلیم خەتی سەرەکی کۆنگرە پیکهینا.

پێ لەسەر ئەوێ داگرا کە دەبی حیزب بەوینەیی حیزبیکی سیاسی دەرکەوێ کە لە ناستیکی کۆمەلایهتیدا لەگەڵ مەسەلەو کیشە سەرەکیەکانیدا گری بجات. جگە لەوێ وەلامی رۆشن و عەمەلی و کارسازی بۆ کیشەو مەسەلەکانی کۆمەلگا ھەبیت، توانای شکلیدانی پراتیکی کۆمەلایهتی ئالوگۆر بەخش نیشانبەدات و ببیتە رەمزو ئالای مەسەلەو خواستە قوڵ و گرنگەکانی ئیستای کۆمەلگا. رابەرانی سیاسی و شخصیاتەکانی لە ناستی کۆمەلایهتیدا دەرکەوون و لەگەڵ مەسەلە گرنگەکانی ئەم دەوریەدا ناویتەبن و متمانەیی خەلک بە دەست بەینن، بە کردەوێ ئاشکراو راشکاوانە لە مەیدانی جۆراوجۆردا و لە ناوئەندی کیشە کیشە سیاسی و کۆمەلایهتیەکاندا رابەراییەتی خەباتی جەماوەری و بزوتنەوێ جۆراوجۆرەکان بە دەستەو بەگرن، لە پیکهاتی رابەری کۆمەلگادا جیگا پەیدا بکەن.

ھەرودھا حیزب پیوستی بەوێە وەسیلەیی کارسازی ھەبیت بۆ گەیانندی دەنگی خۆی بە کۆمەلگا. لە جیدالاتی فکری و سیاسی ناوکۆمەلگادا چالاکانە دەخالت بکات، لەگەڵ بەدیلهکانی تردا جلد بکات و کۆمەلگا لە دەوری خۆی پۆلاریزە بکات، رەخنەو ئەفکاری سۆسیالیستی شکلیبەدات. سازمانە عەلیەکانی لە ناستیکی فراواندا دامەزرینن. دەبی ستون فقەراتی حیزب لە ریزیکی فراوان لە کادراتیکی مارکسیست بینا بکات کە نەخشەو ناسۆی حیزب بە گشتی دەبینن، لە رووی فکری و تیوریەو بە توندی بە مارکسیزم پابەندن و بە قوڵی لە مارکسیزم و حیکمەتیزم و نامانج و بەرنامەو سیاسەتەکانی حیزب گەیشتون، خەسەلەتە فکری و سیاسی و کۆمەلایهتی و عەمەلیەکانی حیزب دەپارینن. ھەرودھا ھەر بەو جۆرە ھەییە حیزب دەبی وەکو حیزبیکی مارکسیستی رادیکال و ماکزیالیست دەرکەوێ و قسەیی تەواو بۆ کەم و کەسەری خۆی لەسەر دین و ناسیونالیزم و ئازادی و ستەمکیشی ژنان و ھەموو مەسەلەییەکی کۆمەلگا بە روون و راشکاوی بەیان بکات. دەبی پەتانسیلی چەکدارانەیی بەھیزی ھەبیت.

ئەم جەھەتگیری و تصویرە سیاسیانە کە وەکو ئەنجامگیری لە راپۆرتی سیاسیدا خرابونە روو لەلایەن کۆنگرەو تەئید کرا. بەم جەھەتگیریانەو پیداکری کۆنگرە لەسەر ئەوێبوو کە حیزب لە ریگای ھینانەمەیدان و سازدان و رابەری کردنی بزوتنەوێ جەماوەری بۆ دەرھینانی کۆمەلگا لە وەزعی کارەساتباری ئیستا دەتوانن جەماوەری ببیتەو بە وینەیی حیزبیکی سیاسی رزگاری بەخش لە مەیدانی کیشە لەسەر چارەنوسی کۆمەل دەوربگیریت. بۆ ئەم مەبەستە بەریخستنی بزوتنەوێ جەماوەری بۆ دەرھینانی کۆمەلگا لە گێژاوی تیرۆر و داگیرکاری و جەنگ و بیدەرەتانی و لە پینا و سازدانەوێ ژبانی مەدەنی و خواستە دەستبەجیکانی خەلک، جەھەتگیری ئەصلی کۆنگرە بوو. لەم بارەییەو کۆنگرە ئازادی عێراق و کۆنگرە ریفراوندۆم بۆ سەرەخۆیی کوردستان دوو پۆژەیی گرنگ و سەرەکی حیزب کە لەم پیناوەدا بەریخراوون و کۆنگرەیی سیتیەم بە مەحکەمی لە پشتیان راوێستا.

ئەو دواي باسو و پەسەندکرادی کۆنگرەکانی کۆنگرەش ھەموو روویان لە بەھیزکردنی ئەم جەھەتگیریە بوو. بریارنامە لەسەر جیابونەوێ کوردستان وەکو ریگاچارەییەکی کارساز بۆ چارەسەری کیشە کورد و دەرھینانی کۆمەلگا لە گێژاوی خەتەری شەروکیشە قەومی و لە رکیفی ناسیونالیزم، لە ھەمان کاتدا سەنەدیکە بۆ بەھیزکردنی پۆژەیی کۆنگرەیی ریفراوندۆم بۆ سەرەخۆیی کوردستان. بەیاننامەیی مافە جیھانداگرەکانی ئینسان وەکو بەدیلی کۆمۆنیزمی کریکاری بۆ مافە حاشاھەلنەگرەکانی ئینسان لە ناستی ھەموو جیھاندا، بەرووی تەرحە بۆرژوازیە جۆراوجۆرەکاندا کە کۆمەلیک مافی کەم و کورت و یەکسانییەکی روالەتی و بەناوێرۆک پر لە ھەلاوردن بۆ مافەکانی ئینسان بەیان دەکەن. بەلام ئەم بەیاننامەییە بە تاییبەتی بۆ ئیستای عێراق لە خەباتی حیزب بۆ رزگاری کۆمەلگادا جیگایەکی زۆر گرنگ پەیدا دەکات، چ لەو رەوێ کە لە نیو ئەم سیناریۆ کارەساتبارەدا سەرەتاییترین مافەکانی ئینسان پێشیلکراو، چ لەو رەوێ کە ئەم کۆمەلگایە لەسەر لیواری دەوریەکی تازە دارشتنەوێ یاسا و دەستور و بیناکردنەوێ دەولەت راوێستاو. ئەم بەیاننامەییە دەتوانن ببیتە بنەماو چوارچۆییەکی بۆ سەپاندنی مافە حاشاھەلنەگرەکانی ئینسان بەسەر ھەر یاسا و دەستوریکدا کە بۆ کۆمەلگا

تەواوکەری بنەما ریکخراوەییەکانی حیزب بەلگەنامەییەکی دیکە کۆنگرە بوو، کە لە چوارچێوەی باسی گۆرینی حیزب بە حیزبێکی سیاسی جەماوەری گەرەو رزگاری بەخشدای جیگا پەیدادەکات. حیزبێکی لەم بابەتە دەبێ هەموو یاسا و ریساو چوارچێوە لایەنەکانی کارو ژیاانی ناوخوازی حیزبی رۆشن و مەلموس بیت. ئەم بەلگەنامەییە وەلام بەم پێویستیەو لایەنی ریکخراوەیی حیزبی سیاسی دەداتەو. هەرودەها بریارنامەییەکی دیکەمان لەسەر دەولەتی کاتی تازە راگەیهنراو هەبوو. هەلبەت لە کۆنگرە تەرح کرا بەلام بە هۆی کەمی کاتەو تەواو نەکراو سپێردرا بە پلنۆمی کۆمیتەتی مەرکەزی و دواتر لەوێ تەواو کرا.

هەلبژاردنی کۆمیتەتی ناوەندی تازە بۆ لە ئەستۆگرتنی راپەراندن و بردنەپێشەوێ ئەم سیاسەت و پرۆژانە، هاوتای هەمان جەهەتگیری کۆنگرە بوو. کە بە بروای من کۆمیتەتی ناوەندی هەلبژێردراو چ لە رووی جەج و چ لە رووی پیکهاتەو جەهەتی پێشەوانە کۆنگرە تەکمیل کردو دەکری ئومیدیکی گەرەو لەسەر دەورە هەلسورانی حیزب لە سایە ئەم رابەریدە دا بنیین.

کۆمۆنیست / کۆنگرە چۆن روانیە پیکهاتن و هەلسورانی عەمەلی کۆنگرە نازادی عێراق و ناسۆی ئەم پرۆژەییە؟

رێبوار ئەجمەد / لە کۆنگرەدا پرۆژە کۆنگرە نازادی عێراق وەکو ئیبتکاریکی زۆر گەرەو حیزب چاوی لی کرا، ئیبتکاریک کە دەتوانی دەروازە بەرووی دەربازکردنی کۆمەلگای عێراق لەم وەزەعە کارەستبارە بکاتەو، دەتوانی زەمینەیی لەباری ئەوێ هەبێ کە هیزیکی عەزیمی کۆمەلایەتی و قوتببیککی بەهیزی خاوەن بوعدی جیھانی لەبەرەمبەر شەر و داگیرکاری و پێشەری تیرۆریستی ئیستادا شکلپێدات. ئەمە وەکو هەنگاویکی گرنگ لە جەهەتی گۆرینی حیزب بە هیزیکی سیاسی جەماوەری گەرەو کاریگەر چاوی لیکرا کە دەتوانی وەکو رابەری بزوتنەوێەکی جەماوەری گەرەو دژی لیکهەلوەشانی شیرازەیی ژیاانی مەدەنی دەوربگیرێ و لە مەرکەزی کیشە لەسەر دەسلالت و نایندە کۆمەلگا پێ بچەقینی. ئەمە پرۆژەییە کە حیزب بە هۆیەو دەتوانی لە ناستی بەرینی کۆمەلایەتیدا هیز بۆ رزگاری کۆمەلگای عێراق هەلخرینی. ئەمە ناسۆییەکی رووناکو ئومید بەخش بەرووی بزوتنەوێ بەشەریەتی مۆتەمەدنی دنیا دەکاتەو دژی شەرخاوی ئەمریکا و بەرامبەرکێی تیرۆریستی لەگەڵ ئیسلامی سیاسی.

کۆمەلگای عێراق و تەنانەت بەشەریەتی دنیا لە تەنگانەییەکی گەرەو دا گرفتار بوو بە هۆی بەرەریەتی بورژوازی و بە تاییەتی دوو جەمسەری تیرۆریستی جیھانیەو. وەلامی ئەم تەنگانەییە بە شیوێ ریکگای تەقلیدی نادریتەو، جەماوەریکی فراوان لە خەلکی دنیا لەم تەنگانەییە رەنج دەبات و لە دژی بە مەیدان هاتوێ دەکری لە ناستی فراوانتریشدا بەهینریتە مەیدان. ئەمە کاری کۆمۆنیزمی کریکاری و حیزبی ئەم بزوتنەوێەو دەبێ پەتانسیلی سازدان و رابەری کردنی ئەم هیزو بزوتنەوێ فراوانترە لە خۆی نیشاندات و ناسۆی پێ ببەخشی. ئەمە لە درێژە هەمان تصویردایە کە دوا 11 سەپتەمبەر منصور حکمت ئەرکی رابەری کردنی بزوتنەوێ بەشەریەتی مۆتەمەدنی بۆ کۆتاییهینان بە تیرۆریزم خستە ئەستۆی کۆمۆنیزمی کریکاری. ئیستا لە درێژە هەمان رەوێندا عێراق بوو تەسەتتیزی ئەو بەرەریەت و جەنگە تیرۆریستیە کە منصور حکمت پێشبینی کردبوو. ئەرکی کۆمۆنیزمی کریکاریە کە هەر لەم مەیدانی سەتتیزەدا ئەم بزوتنەوێە ریکخراو و رابەری بکات و لە مەیدان رايگرت.

لە بارە هەلسورانی عەمەلی تا ئیستای کۆنگرە نازادی عێراقەو لە کۆنگرە فرسەت کەم بوو بەلام لە پلینۆمی دوا کۆنگرەدا قسە کرا. لە راستیدا لیکدانەوێ ئەو بوو کە هیشتا بە تەواوی کاری کۆنگرە نازادی دەستی پێنەکردوێ هیشتا لە قۆناغی راگەیانندی پیکهاتندا راوێستاو. بەلام هەر لەم ناستەدا پیشوازی فراوانی لی کراوێ هەم لە ناوێو هەم لە دەروێ عێراق. ناوکۆکەییەکی بەهیز بۆ پیکهاتنی ناوێندەکانی لە بغداد و بصره و کرکوک و موصل و حلەو چەندین شاری دیکە عێراق و هەوێها لە وولاتانی ئەوروپا و کەنداو ئەمریکا و ئوسترالیا پیکهاتوێ لە یابان چەند هەنگاویکیش لە پێشترە. ئەم پرۆژەییە بەم ماوێە بوو جیگای سەرنجی فراوان لە ناستی ناوخواز و دەروێدا. هەلبەت هیشتا بەشیکی زۆرتر لە قۆناغی سەرنجدان و لیۆردبوونەوێدان. بە هەلگرتنی هەنگاوی عەمەلی گەرەوتر چاوەروان دەکریت بە فراوانی بەروپیری بین. بە کورتی بلیم تصویر ئیمە بۆ ئەم پرۆژەییە بە هیج جۆریک ئەو نێە کە کاریکی رۆتینی تازە بۆ خۆمان و ناویکی دیکە بۆ لیستی ئەحزاب و ریکخراوەکانی سەر ساحە عێراق زیاد بکەین. چاوەروانی و پیشبینی و تصویر ئیمە بۆ کاری کۆنگرە نازادی عێراق ئەوێە کە بە خیرایی ببیتە میحوەر و رابەری بزوتنەوێەکی جەماوەری فراوان دژی وەزعی ئیستاو لایەنە کارەستبارەکانی، ببیتە بەدیلیک بۆ رزگارکردنی کۆمەلگای عێراق لە جەنگ و داگیرکاری و تیرۆریزم و ئیسلام و ناسیونالیزم، ببیتە بەدیلی سازدانەوێ ژیاانی مەدەنی و ئیرادە جەماوەری خەلک بکاتە بریارەر لەسەر نایندەییەکی درەخشان بۆ کۆمەلگای عێراق.

کۆمۆنیست / کۆنگرە بریاریکی لەسەر بەریاکردنی ریفراوندۆم بۆ جیاکردنەوێ کوردستان تەئید کرد. سەختیەکانی بەردەم پیاوێکردنی ئەم بریارە لە

هەل و مەرجی ئیستادا چۆن دەبینی؟

رێبوار ئەجمەد / لە پێشدا ئەوێ بلیم جیابوونەوێ کوردستان ریکجاچارەییەکی کارسازو لە ئیستادا زۆر پێویستە بە تاییەت جگە لە بوونی کیشە کورد وەکو کیشەییەکی سیاسی تاریخی، ئیستا کۆمەلگا لەبەرەم خەتەری گەرەو تەقینەوێ شەری قەومیدا قەراری گرتوێ. لە دوا سینیاریۆی هەلبژاردنەوێ کە خۆی لە خۆیدا شەریکی قەومی مەزەبەیی گەرەو بوو بەریاکراو قلشت و کینە قەومی و مەزەبەیی زۆر قوڵکردوێ. ئەو حکومەتەش کە لە ئەجمەیی ئەو سینیاریۆیە پیکهاتوێ هەر بەم بارەدا وەزەعەکی پالناوێ پێی خۆی لەسەر نەفرت و کینە قەومی و مەزەبەیی داناوێ هەرساتیک بەتەقیتەوێ تراژیدیای گەرەو دەخولقینی. ناسۆنالیزمی کورد و عەرەب و رەوتە ئیسلامییەکان یاریکەرانی داهاوتوێ ئەم کیشە کیشە قەومی و مەزەبەیی کورد بیانوویەکی گرنگ بۆ دەستپێکردنی ئەم تراژیدیایە. بۆیە بەرلەوێ بچینەسەر ئەوێ کە نایا ئەم تەرحە عەمەلییە یان نا، دەبێ ئەوێ بزانی کە ئەمە ریکجاچارەییەکی سیاسی دروستە.

تا ئەو جیگایە بە زەمینەکانی جێبەجێ بوونی ئەم بریارە دەگەریتەوێ بە بروای من زۆر فاکتۆری ناوخوازی و ناوچەیی و جیھانی بە قازانجی ئەم تەرحە گۆراوێ زەمینەکی لەبارترە. وەزعی عێراق و ئالوگۆرەکانی دوو سالی رابردوێ حەساسیەتی دەولەتانی ناوچەکەو جیھانی بەرامبەر جیابوونەوێ کوردستان هیناوێ تەخواروێو ئەو

